

Det goda livet i Västra Götaland

Uppföljning av Handlingsplan för psykisk hälsa

Sammanfattade resultat av 2021 års indikatoruppföljning

Om Handlingsplan för psykisk hälsa i Västra Götaland

- Framtagen av Västra Götalandsregionen (VGR), de 49 kommunerna via VästKom samt Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Göteborg och Västra Götaland (NSPHiG).
- Genom en överenskommelse mellan regeringen och SKR får huvudmännen ekonomiskt stöd för att stärka och utveckla sina insatser inom området.
- Ett omfattande arbete har inletts runtom i Västra Götaland för att arbeta med handlingsplanen. Arbetet pågår på såväl regional, delregional som lokal nivå.
- År 2020 togs beslut om att förlänga handlingsplanen fram till 2022.

Handlingsplanen tar sin utgångspunkt i fem fokusområden:

1. Förebyggande och främjande arbete
2. Tillgängliga tidiga insatser
3. Enskildas delaktighet och rättigheter
4. Utsatta grupper
5. Ledning, styrning och organisation

Handlingsplanen är indelad i målgrupperna **VUXNA** respektive **BARN OCH UNGA** och består av sammanlagt 15 mål.

” Med handlingsplanens mål, aktiviteter och indikatorer för uppföljning vill vi sätta ljus på frågor där vi vill bli bättre i hela Västra Götaland. Eller med andra ord:

Sätta plåster på några av redan uppkomna skav, se till att det läker ordentligt och se till att det inte uppstår nya.

Detta dokument innehåller sammanfattade resultat av 2021 års indikatoruppföljning av ”Handlingsplan för psykisk hälsa”

- Handlingsplanens målområden följs upp årligen med hjälp av totalt 41 indikatorer
- Detta dokument innehåller sammanfattade resultat från 2021 års indikatoruppföljning av Handlingsplan för psykisk hälsa (i detta dokument även benämnt ”Handlingsplanen”).
- Uppföljningen genomfördes i oktober 2021 till januari 2022. Huvudsakligen presenteras indikatorutfall för år 2020 men där det varit möjligt även för år 2021.
- För en samlad redovisning av hela uppföljningen finns en separat rapport framtagen. I rapporten finns omkring ett hundratal diagram och tabeller med indikatorutfall för de indikatorer som är kopplade till Handlingsplanen.
- Under 2021 genomfördes även två fördjupade analyser som är redovisade i separata rapporter:
  - Fördjupad analys av användning av medel, genomförda aktiviteter och uppnådda resultat inom ramen för det länsgemensamma arbetet med Handlingsplan för psykisk hälsa
  - Fördjupad analys av Covid-19 pandemins konsekvenser på invånarnas psykiska hälsa i Västra Götaland på kort och lång sikt

Fokusområden och mål för VUXNA

1

Förebyggande & främjande arbete

- **Mål VI.1** Nollvision om suicid i Västra Götaland

2

Tillgängliga tidiga insatser

- **Mål V2.1** Äldre personer med psykisk ohälsa ska få rätt vård och stöd

3

Enskildas delaktighet & rättigheter

- **Mål V3.1** Personer som har behov av samordnade insatser ska ha en SIP
- **Mål V3.2** Brukarföreträdare ska erbjudas delaktighet i utvecklingsarbete

4

Utsatta grupper

- **Mål V4.1** Ingen ska diskrimineras eller uppleva negativt bemötande i kontakterna med kommunerna eller regionen
- **Mål V4.2** Personer med missbruk, psykisk ohälsa och/eller komplex problematik ska få integrerade insatser

5

Ledning, styrning & organisation

- **Mål V5.1** Invånare ska få tillgång till evidensbaserade metoder inom vård, stöd och behandling

VUXNA

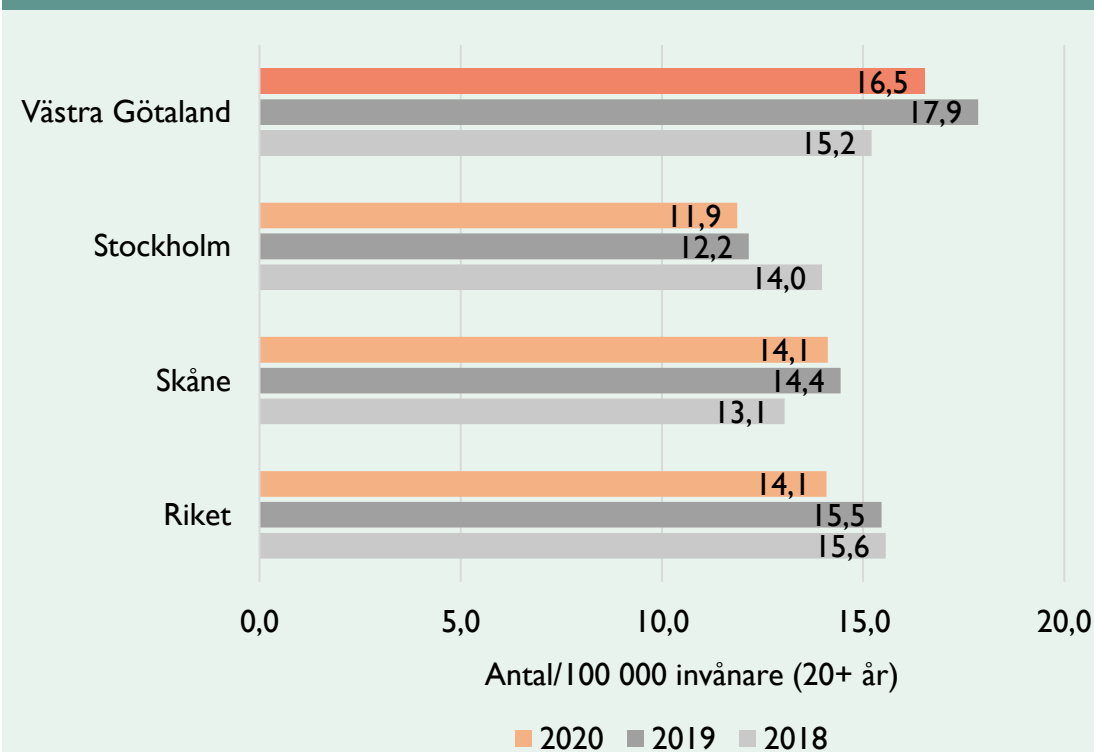
I. Förebyggande och främjande arbete

Sammanfattade
resultat

Mål VI.1 Nollvision om suicid i Västra Götaland

- År 2020 genomförde 220 vuxna personer (20+) suicid i Västra Götaland.
- I relation till befolkningsstorleken genomfördes 2020 fler suicid i Västra Götaland jämfört med i Skåne, Stockholm och riket i stort.
- Suicidförsök per 100 000 invånare är vanligare i Västra Götaland jämfört med i Stockholm och Skåne, men är likt i riket i stort.
- Antalet suicid och antalet suicidförsök uppvisar vissa variationer över tid. Det är svårt att dra några entydiga slutsatser vad gäller utvecklingen. Antalet suicidförsök har minskat något sedan början av decenniet samtidigt som antalet fullbordade suicid har ökat under samma period. År 2020 har antalet suicid och suicidförsök minskat något jämfört med 2019.
- År 2021 hade 15 av 40 svarande kommuner en handlingsplan för suicidprevention i Västra Götaland.

Exempel på resultat inom mål VI.1: Antal suicid per 100 000 i Västra Götaland jämfört med riket (20+ år) (2018 – 2020)

Anger antalet personer med dödsorsak "Avsiktligt självdestruktiv handling (själv mord)" (X60-X84) delat med antal 100 000 invånare. Statistiken omfattar inte "Skadehändelser med oklar avsikt" (Y10-Y34).
Källa: Socialstyrelsen, Dödsorsaksregistret (2021).

VUXNA

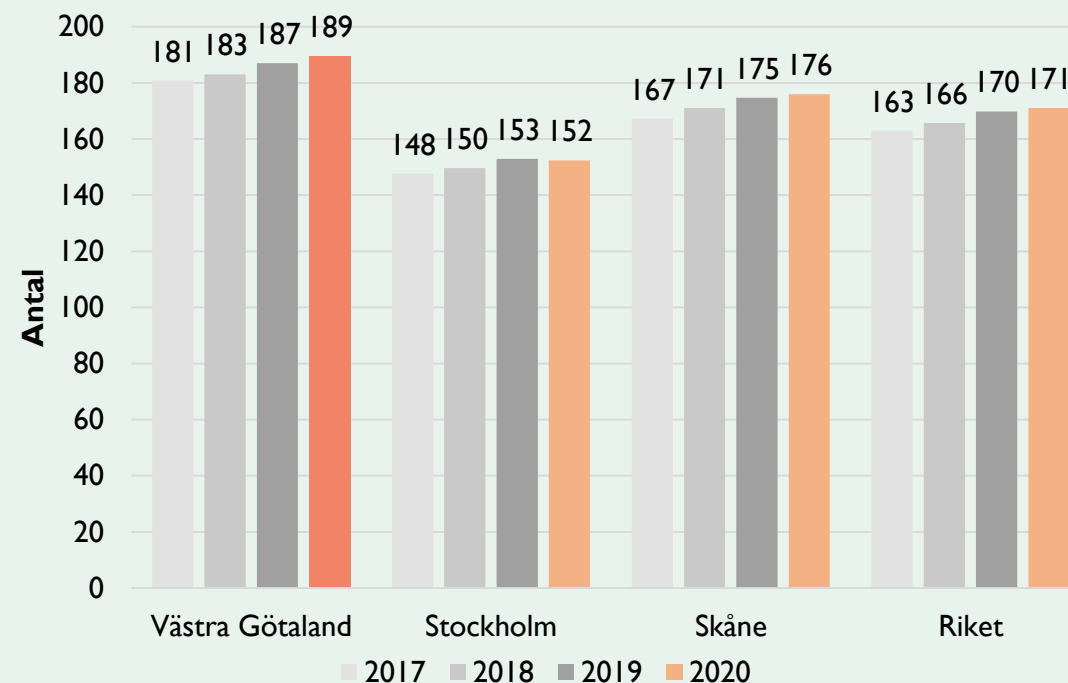
2. Tillgängliga tidiga insatser

Sammanfattade
resultat

Mål V2.1 Äldre personer med psykisk ohälsa ska få vård och stöd

- Förskrivning av antidepressiva läkemedel till äldre (65+) i Västra Götaland har ökat under de senaste åren.
- År 2019 var förskrivningen i Västra Götaland högre än i Stockholm, Skåne och riket i stort.
- Nästan hälften av kommunerna i Västra Götaland rapporterade år 2020 att de hade rutiner för samordning mellan äldreomsorgen och LSS/socialpsykiatri/missbruk- och beroendevård.
- År 2020 uppgav 13 procent av äldre med särskilt boende och 6 procent med hemtjänst äldreomsorg att de upplever svåra besvär av ängslan, oro eller ångest.

Exempel på resultat inom mål V2.1: Antal personer som förskrivits antidepressiva läkemedel per 1 000 invånare (65+ år) (2017 – 2020)

Västra Götalandsregionen har som mål att reducera förskrivning av antidepressiva läkemedel.
Källa: Socialstyrelsen, Statistikdatabasen för läkemedel (2021).

VUXNA

3. Enskildas delaktighet & rättigheter

Sammanfattade
resultat

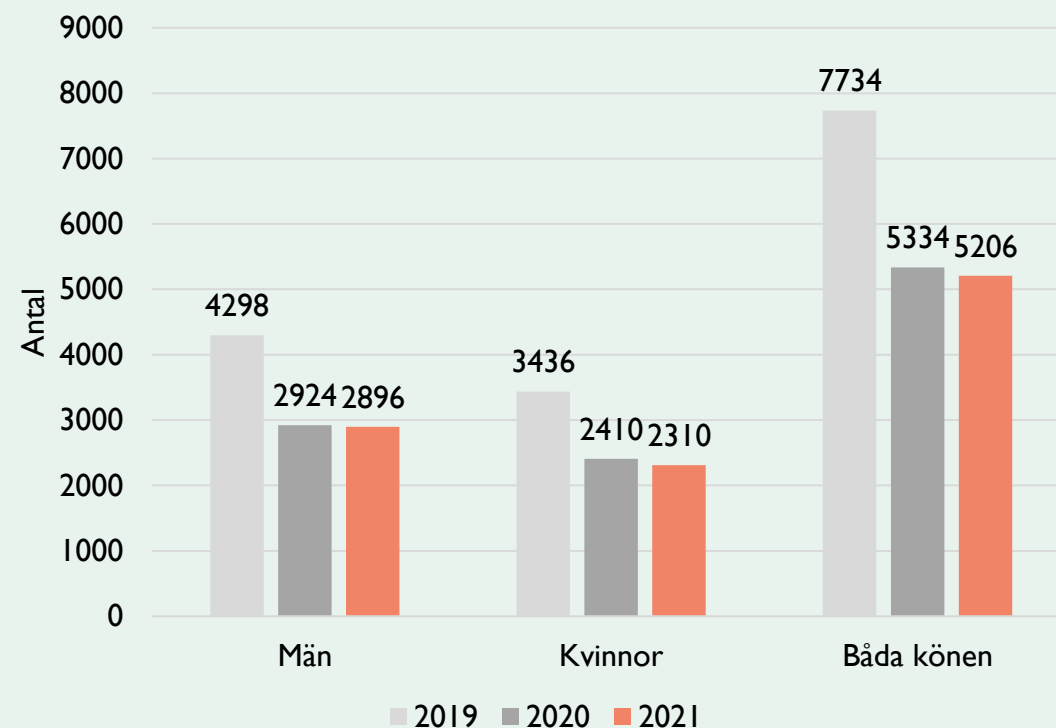
Mål V3.1 Personer som har behov av samordnade insatser ska ha en SIP

- Samtliga delregioner uppger att de under 2021 genomfört aktiviteter för att alla som har behov av samordnade insatser ska ha en SIP.
- År 2021 upprättades ungefär lika många SIP som år 2020. Jämfört med 2019 ses dock en minskning med 28 procent. Antalet uppföljningar av SIP har ökat och är högre än både år 2019 och 2020.
- År 2020 fanns en stor spridning mellan delregionerna avseende huruvida kommunerna har aktuella rutiner för information om SIP.

Mål V3.2 Brukarföreträdare ska vara delaktiga i utvecklingsarbete

- Samtliga delregioner genomförde 2021 aktiviteter för att brukarföreträdare ska erbjudas delaktighet i utvecklingsarbete.

Exempel på resultat inom mål V3.1: Antal upprättade SIP (20+ år) (2019-2021)

Not: År 2022 uppdaterades data för samtliga år (2019-2021). Data baseras på KVÅ-kod AUI24 och avser samtliga kontakter förutom indirekta kontakter.
Källa: VGR:s patientdatabas VEGA (SIP) (2021)

VUXNA

4. Utsatta grupper

Sammanfattade
resultat

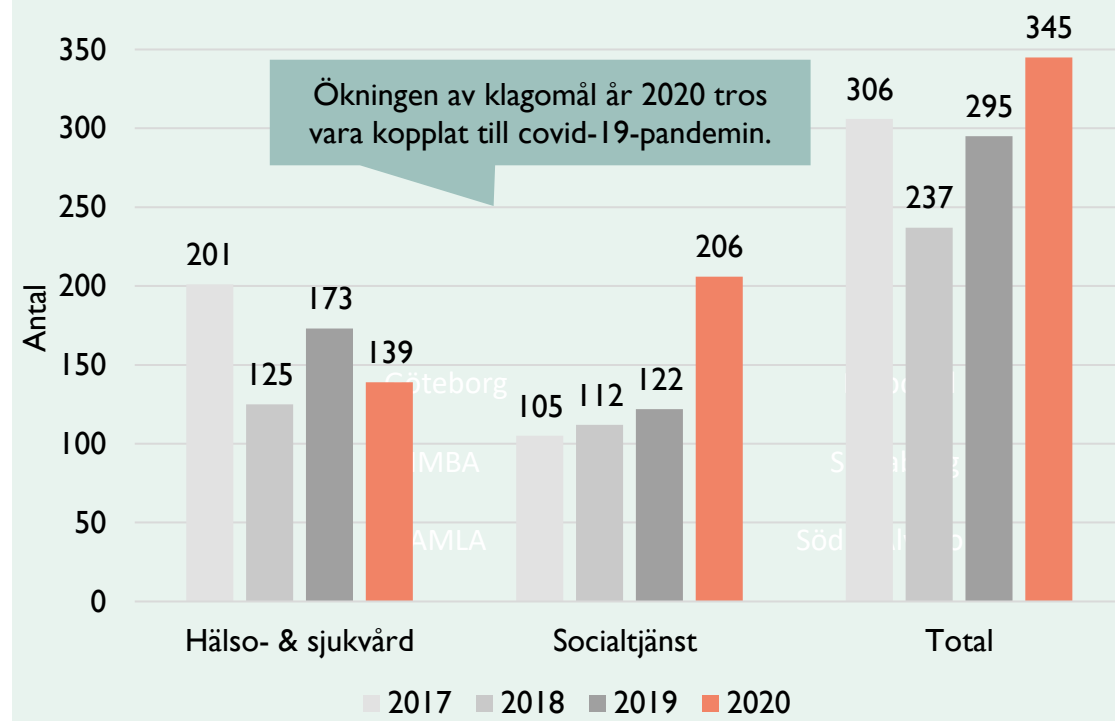
Mål V4.1 Ingen ska diskrimineras eller uppleva negativt bemötande i kontakterna med kommunerna eller regionen

- Två av sex delregioner uppger att de under 2021 genomfört aktiviteter för att ingen ska diskrimineras i kontakten med kommunen eller regionen.
- Antalet klagomål till IVO vad gäller bemötande inom socialtjänsten ökade med nästan 70 procent mellan 2019 och 2020. Inom hälso- och sjukvården ökade antalet klagomål med 17 procent till IVO mellan 2019 och 2020.
- År 2020 uppgav 94 och 98 procent av äldre med särskilt boende och med hemtjänst att de upplever bra bemötande från personalen.

Mål V4.2 Personer med missbruk, psykisk ohälsa och/eller komplex problematik ska få integrerade insatser

- En fjärdedel av kommunerna uppgav år 2020 att de ger insatser enligt Case management-modeller till personer med psykisk sjukdom.
- En majoritet av kommunerna hade år 2019 aktuella rutiner för samordning.

Exempel på resultat inom mål V4.1: Antal klagomål till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) med avseende på bemötande inom hälso- och sjukvård* & socialtjänst i Västra Götaland (2017-2020)*, vuxna**

* Anmälningsprocessen avseende bemötande inom hälso- och sjukvården förändrades vid årsskiftet 2017/2018 till att gälla enligt nya bestämmelser i PSL. Ändringarna innebär ett förtydligande i vårdgivarens ansvar att ta emot och bemöta klagomål. Som följd av detta har klagomål till IVO minskat under 2018. Det har medfört bristande jämförbarhet mellan 2017 och 2018 gällande klagomål till IVO inom hälso- och sjukvård.

** Personer som när de lämnade klagomålet var 18 år och äldre.

Källa: Statistiktabell för klagomål enligt PSL och för klagomål enligt SoL/LSS, via IVO (2021)

VUXNA

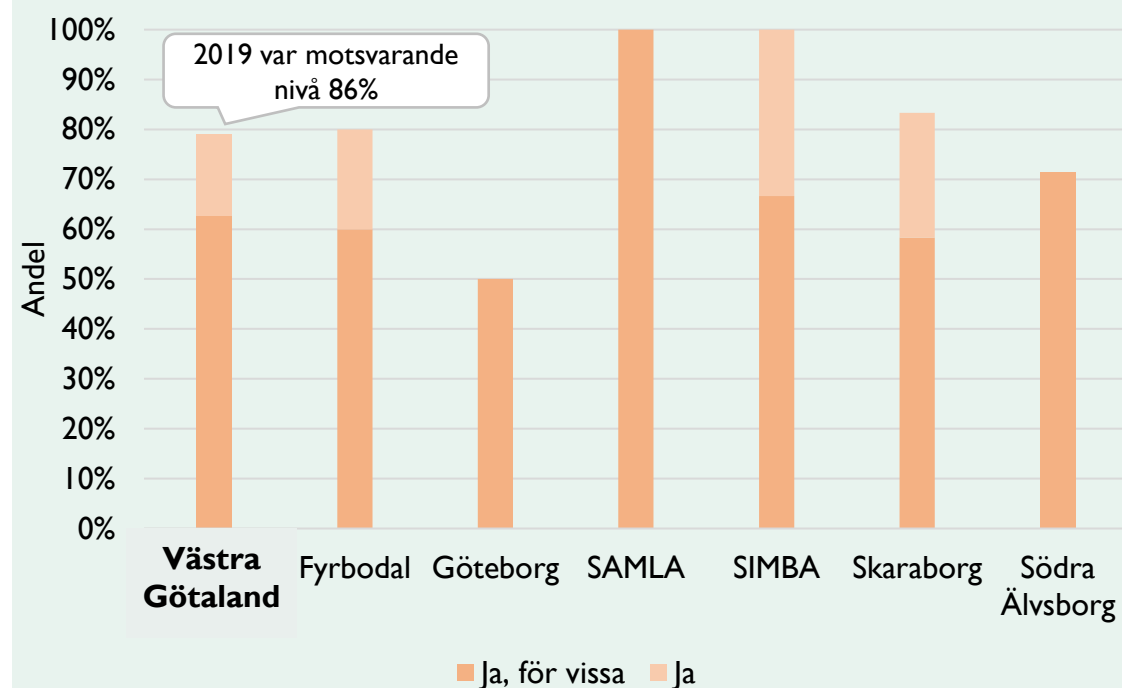
5. Ledning, styrning och organisation

Sammanfattade
resultat

Mål V5.1 Invånare ska få tillgång till evidensbaserade metoder inom vård, stöd och behandling

- Nästan 8 av 10 kommuner uppgav år 2020 att de hade standardiserade bedömningsmetoder inom socialtjänstens missbruks- och beroendeverksamhet som underlag vid uppföljning av insatser till enskilda.
- Förekomsten av standardiserade bedömningsmetoder för att upptäcka riskfylld alkoholkonsumtion varierade år 2020 mellan kommunerna och inom olika områden.
- Under 2020 var andelen patienter med bipolär sjukdom typ I som behandlats med rekommenderad behandling 71 procent. Motsvarande siffra för svår depression var 91 procent och för schizofreni 92 procent. Dessa siffror är en förbättring jämfört med 2019 och något högre än genomsnittet för riket i stort.

Exempel på resultat inom mål V5.1: Standardiserade bedömningsmetoder inom socialtjänstens missbruk- och beroendeverksamhet som underlag vid uppföljning av insatser till enskilda (2020), %

År 2020 saknas data för Göteborg, Ale, Essunga, Götene, Skövde och Tranemo. Kommuner utan data i datasetet räknas inte in i totalen av beräkningstekniska skäl. När data divideras med totalen ingår därmed enbart de datapunkter där ett värde (JA/NEJ) finns.

Källa: SKR (Kolada), kommunenkäten öppna jämförelser socialtjänst (2021)

Fokusområden och mål för BARN OCH UNGA

1

Förebyggande & främjande arbete

- **Mål B1.1** Föräldrar ska erbjudas stöd under barnets hela uppväxt
- **Mål B1.2** Alla elever ska lämna grund- och gymnasieskolan med godkända betyg

2

Tillgängliga tidiga insatser

- **Mål B2.1** Barn och unga med psykisk ohälsa ska få rätt insatser i rätt tid
- **Mål B2.2** Förebygga och uppmärksamma bruk av alkohol och narkotika bland unga

3

Enskildas delaktighet & rättigheter

- **Mål B3.1** Barn och unga som har behov av samordnade insatser ska ha en SIP/Västbusplan
- **Mål B3.2** Brukarföreträdare ska erbjudas delaktighet i utvecklingsarbete

4

Utsatta grupper

- **Mål B4.1** Ingen ska diskrimineras eller uppleva negativt bemötande i kontakterna med kommunerna eller regionen

5

Ledning, styrning & organisation

- **Mål B5.1** Nollvision om suicid i Västra Götaland

BARN OCH UNGA

I. Förebyggande och främjande arbete

Sammanfattade
resultat

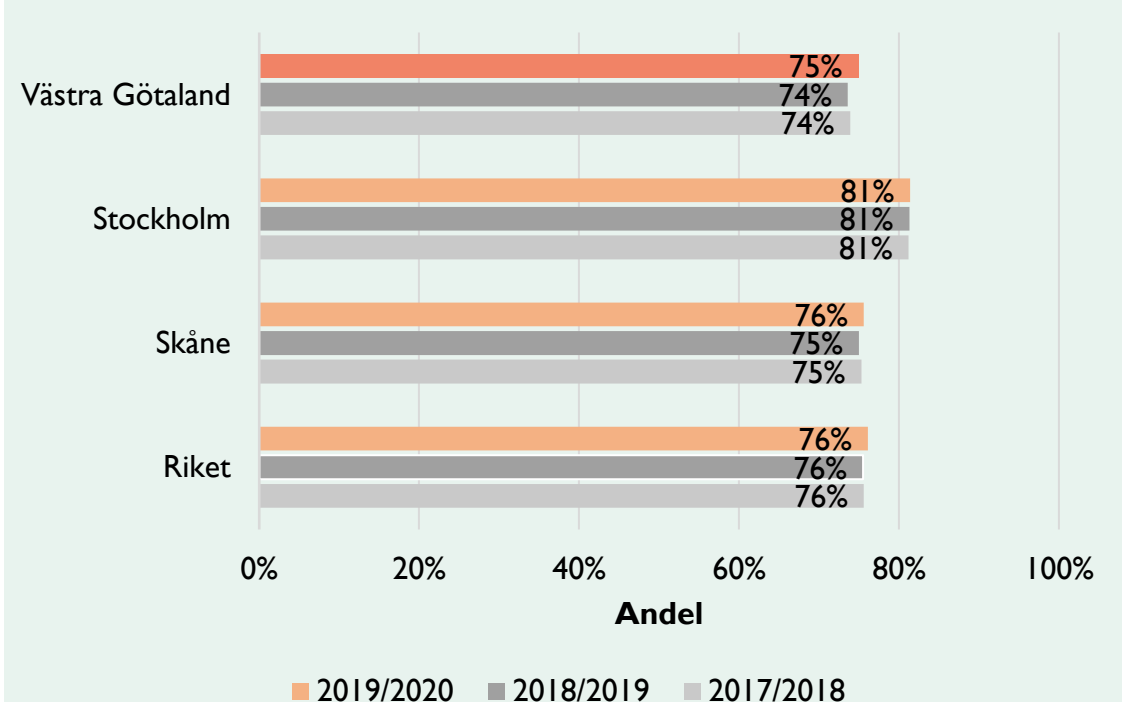
Mål BI.1 Föräldrar ska erbjudas stöd under barnets hela uppväxt

- Omkring hälften av kommunerna i Västra Götaland uppgav 2020 att de hade en manualbaserad insats för föräldrastöd i grupp inom den sociala barn- och ungdomsvården.
- Andelen kommuner med föräldraprogram om alkohol och droger i årskurs F-5 var 10 procent år 2020, en ökning med 6 procent-enheter jämfört med 2019.
- Knappt en av fem kommuner uppgav år 2020 att de hade föräldraprogram om alkohol och droger i grundskolans årskurser 6-9.

Mål BI.2 Alla elever ska lämna grund- och gymnasieskolan med godkända betyg

- Andelen elever som gick ut årskurs 9 med fullständiga betyg uppgick läsåret 2019/2020 till 75 procent.
- 2014 – 2020 var det cirka två tredjedelar av eleverna i Västra Götaland som fullföljde gymnasiet inom tre år. Skillnaderna mellan kommunerna var stora.

Exempel på resultat inom mål BI.2: Andel elever i årskurs 9 som uppnått kraven för godkänt i alla ämnen (läsåret 2017/2018, 2018/2019 och 2019/2020)

BARN OCH UNGA

2. Tillgängliga tidiga insatser

Sammanfattade
resultat

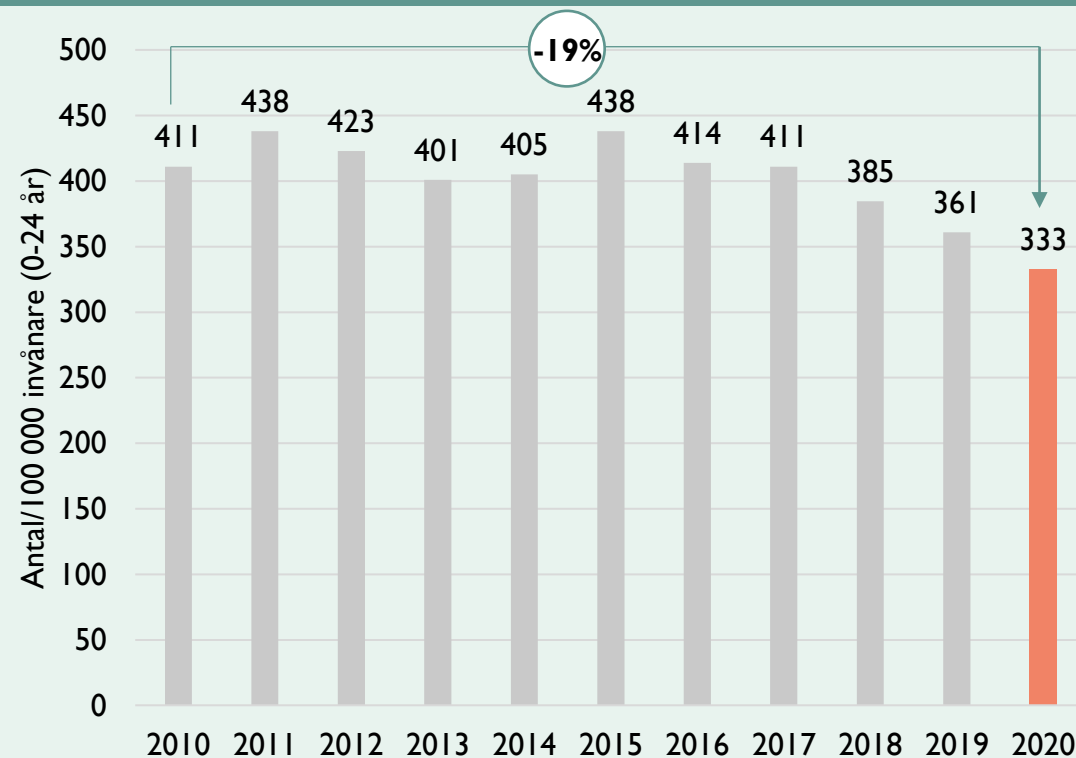
Mål B2.1 Barn och unga med psykisk ohälsa ska få rätt insatser i rätt tid

- Antalet barn och unga (0–24 år) i befolkningen som har vårdats inom slutenvård med psykiatrisk diagnos har sjunkit 19 procent mellan 2010 och 2020.
- Drygt 6 av 10 kommuner i Västra Götaland rapporterade år 2020 att de har en standardiserad bedömningsmetod för missbruk inom den sociala barn- och ungdomsvården.
- År 2021 var andelen barn och unga som får en första bedömning inom 30 dagar vid BUP 36 procent i Västra Götaland.

Mål B2.2 Förebygga och uppmärksamma bruk av alkohol och narkotika bland unga

- Då datainsamling för dessa indikatorer endast sker var tredje år görs ingen uppföljning av detta mål förrän 2022.

Exempel på resultat inom mål B2.1: Antal personer som vårdats inom slutenvård med psykiatrisk diagnos per 100 000 invånare (0-24 år) (2010 – 2020)

År 2020 saknas data för Göteborg, Ale, Götene och Tranemo. År 2019 saknas data för Göteborg, Gullspång, Götene och Tranemo. År 2018 saknas data för Mellerud, Munkedal, Göteborg, Härryda och Vårgårda. Kommuner utan data i datasetet räknas inte in i totalen av beräkningstekniska skäl. När data divideras med totalen ingår därmed enbart de datapunkter där ett värde (JA/NEJ) finns.

Källa: SKR (Kolada), kommunenkäten öppna jämförelser socialtjänst (2021)

BARN OCH UNGA

3. Enskildas delaktighet & rättigheter

Sammanfattade
resultat

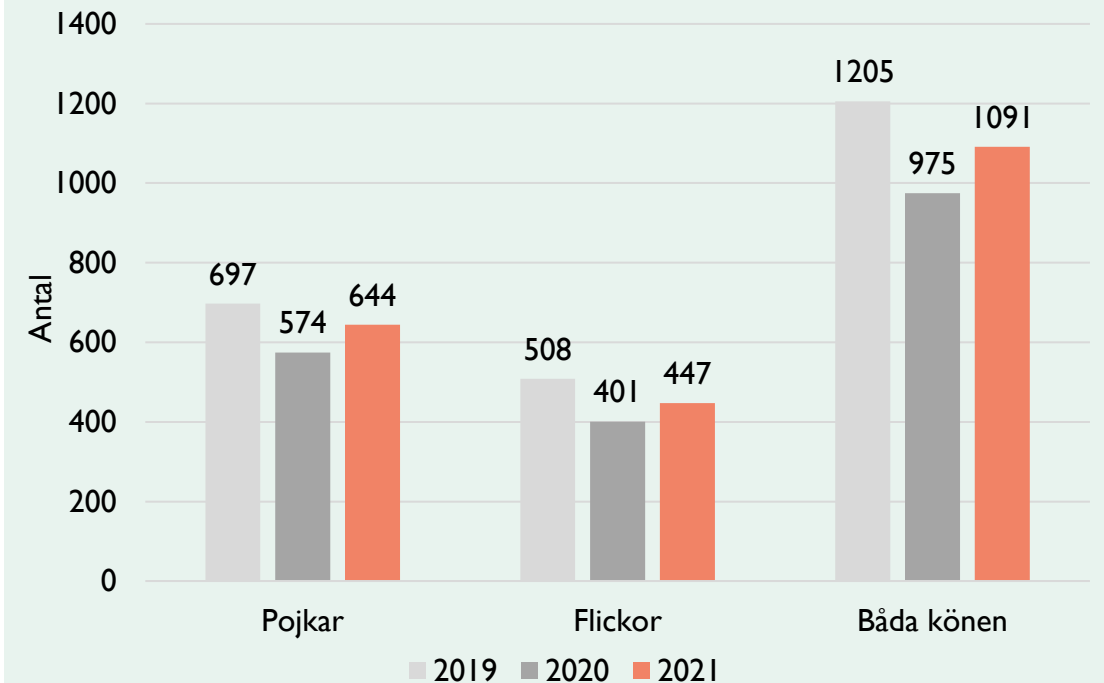
Mål B3.1 Barn och unga som har behov av samordnade insatser ska ha en SIP/Västbusplan

- Samtliga delregioner uppger att de under 2021 genomfört aktiviteter för att alla som har behov av samordnade insatser ska ha en SIP.
- Antalet upprättade SIP för barn och unga var högre år 2021 jämfört med 2019 och 2020. Antalet uppföljda SIP ökade jämfört med 2020.
- Det finns en stor variation mellan delregionerna vad gäller förekomsten av rutiner för SIP för barn och unga med behov av samordnade insatser (2020).

Mål B3.2 Brukarföreträdare ska erbjudas delaktighet i utvecklingsarbete

- Samtliga delregioner uppger att de under 2021 genomfört aktiviteter för att brukarföreträdare ska erbjudas delaktighet i utvecklingsarbete.

Exempel på resultat inom mål B3.1: Antal upprättade SIP (0-19 år) (2019-2021)

År 2022 uppdaterades data för samtliga år (2019-2021). Data baseras på KVÅ-kod AUI24. Data avser samtliga kontakter förutom indirekta kontakter.
Källa: VGR:s patientdatabas VEGA (SIP) (2022)

BARN OCH UNGA

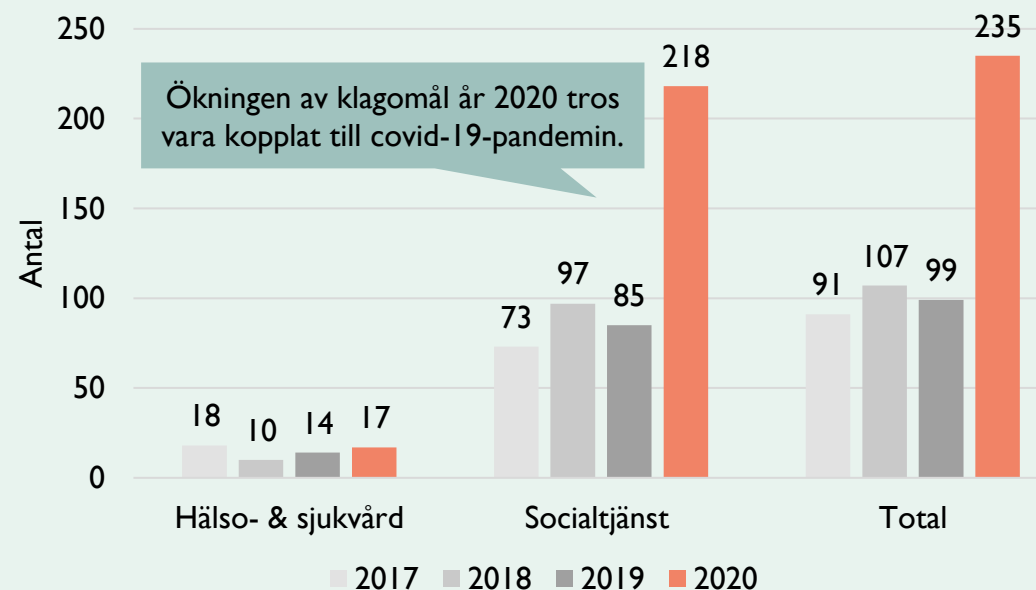
4. Utsatta grupper

Sammanfattade
resultat

Mål B4.1 Ingen ska diskrimineras eller uppleva negativt bemötande i kontakterna med kommunerna eller regionen

- Fyra av sex delregioner genomförde 2021 aktiviteter för att ingen ska uppleva negativt bemötande i kontakterna med kommunerna eller regionen.
- Antalet klagomål till IVO vad gäller bemötande inom socialtjänsten visar en stor ökning mellan 2019 och 2020. Ökningen tror vara kopplad till covid-19-pandemin.

Exempel på resultat inom mål B4.1: Antal klagomål till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) med avseende på bemötande inom hälso- och sjukvård* & socialtjänst i Västra Götaland (2017-2020)*, barn**

* Anmälningsprocessen avseende bemötande inom hälso- och sjukvården förändrades vid årsskiftet 2017/2018 till att gälla enligt nya bestämmelser i PSL. Ändringarna innebär ett förtydligande i vårdgivarens ansvar att ta emot och bemöta klagomål. Som följd av detta har klagomål till IVO minskat under 2018. Det har medfört bristande jämförbarhet mellan 2017 och 2018 gällande klagomål till IVO inom hälso- och sjukvård.

** Personer som när de lämnade klagomålet var yngre än 18 år.

Källa: Statistiktabel för klagomål enligt PSL och Statistiktabel för klagomål enligt SoL/LSS, Inspektionen för vård och omsorg

BARN OCH UNGA

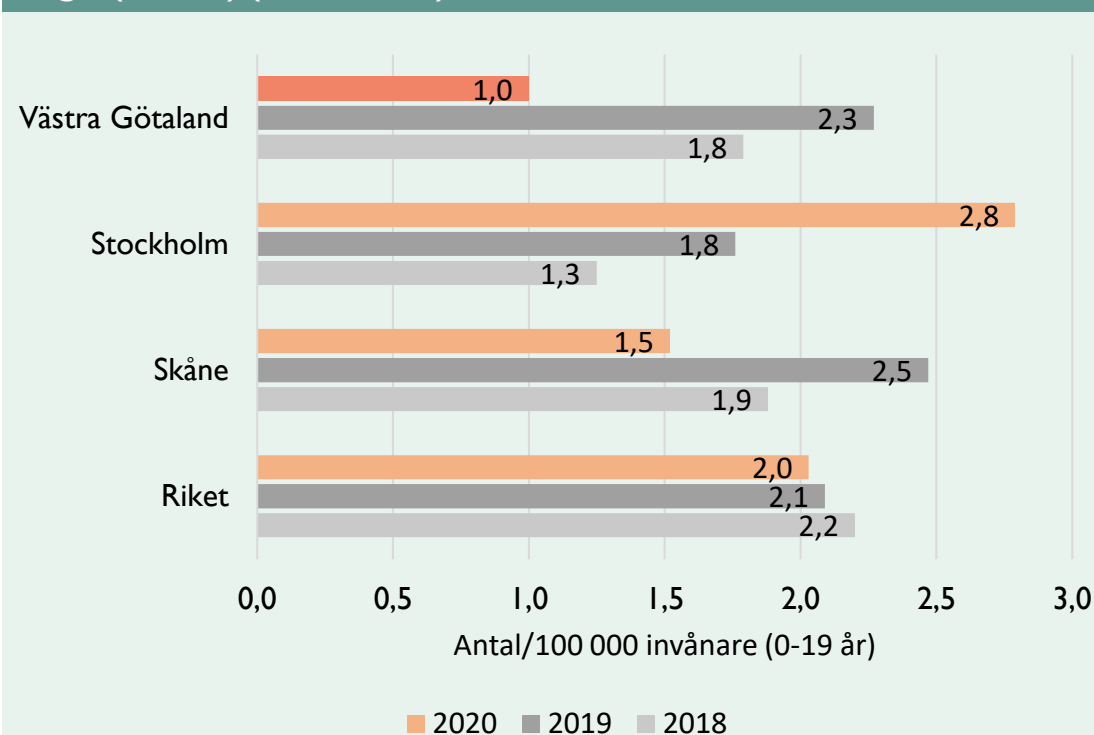
5. Ledning, styrning och organisation

Sammanfattade
resultat

Mål B5.1 Nollvision om suicid i Västra Götaland

- Färre barn och unga tog sitt liv i Västra Götaland år 2020 jämfört med i Skåne, Stockholm och riket. Per 100 000 barn och unga tog en person sitt liv år 2020, vilket är en minskning sedan 2018 och 2019.
- År 2020 försökte 184 barn och unga (0-19 år) i Västra Götaland att ta sitt liv, vilket är en ökning med föregående år.
- Vad gäller antalet suicid och antalet suicidförsök observeras vissa variationer över tidsperioden 2010-2020. Det är svårt att dra några entydiga slutsatser vad gäller utvecklingen över tid, men antalet inrapporterade suicidförsök i länet har minskat något sedan början på decenniet samtidigt som antalet fullbordade suicid har ökat. Det bör dock nämnas att trenden ser omvänd ut mellan 2019 och 2020.
- År 2021 hade 15 av 40 svarande kommuner en lokal handlingsplan för suicidprevention i Västra Götaland.

Exempel på resultat inom mål B5.1: Antal suicid per 100 000 barn och unga (0-19 år) (2018 – 2020)

Anger antalet personer med dödsorsak "Avsiktligt självdestruktiv handling (själv mord)" (X60-X84) delat med antal 100 000 invånare. Statistiken omfattar inte "Skadehändelser med oklar avsikt" (Y10-Y34).
Källa: Socialstyrelsen, Dödsorsaksregistret (2021)

För vidare läsning och fördjupning, se ”*Handlingsplan för psykisk hälsa 2019-2022 – 2021 års uppföljning av handlingsplanens indikatorer*”

I rapporten finns omkring ett hundratal diagram och tabeller med indikatorutfall för de indikatorer som är kopplade till Handlingsplanen.

För mer information och fördjupning kring indikatorerna, se ”Användarmanual för uppföljning av handlingsplan”

I användarmanualen finns bland annat information om tolkning, länkar till aktuella datakällor samt instruktion för datauthämtning

Handlingsplan för psykisk hälsa

Indikatorer för uppföljning

Användarmanual

VästKom

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

NSPHiG

8 Handlingsplan för psykisk hälsa

Målgrupp Vuxna

1. Förebyggande och främjande arbete

Mål 1.1: Nollvision om suicid i Västra Götaland

Bakgrund

Varje år tar cirka 230 personer i Västra Götaland sitt eget liv. Bakom varje fullbordad självmord går det tio allvarliga försök och bakom statistiken döljer sig psykisk ohälsa som kan förebyggas genom samverkan över verksamhetsgränser. Det kan handla om att tidigt uppmärksamma varningssignaler, identifiera och ge stöd till grupper i särskilt utsatta situationer och att utbilda personal. Ingen i Västra Götaland ska behöva se självmord som en utväg.

Indikator Va.1.1: Antal självmord i befolkningen

Indikator Antal självmord i Västra Götaland per 100 000 invånare (20+ år)

Fokusområde Förebyggande och främjande arbete

Förklaring Anger antalet med dödsorsak "Avisklig självdestruktiv handling (självmord)" (X60-X84) delat med antal 100 000 invånare

Geografisk nivå Region

Karaktär

- Resultatindikator
- Anges i antal

Målvärde Lågt värde eftersträvas

Avvägningar

- Försämrbar känslighet för hur dödsorsak fastställs

Källa Statistikdatabasen för dödsorsaker, Socialstyrelsen.
Hämtas från: <http://www.socialstyrelsen.se/statistik/statistikdatabas/dodsorsaker>

Instruktion

1. Välj diagnos (X60-X84, Avisklig självdestruktiv handling (självmord))
2. Välj region (Västra Götalands län)
3. Välj ålder (20-24 år, 25-29 år, 30-34 år, 35-39 år, 40-44 år, 45-49 år, 50-54 år, 55-59 år, 60-64 år, 65-69 år, 70-74 år, 75-79 år, 80-84 år, 85+ år) samt klicka i boken [Visa åldersgrupper separat]
4. Välj kön (Män, Kvinnor, Båda könen)
5. Välj mått (Antal döda per 100 000)
6. Välj år (åttvått år)
7. Klicka på [Visa resultat] för att få fram resultatet
8. Välj [Ålder] i rutan "Visa i kolumner" för att redovisa resultatet enligt samma struktur som det ska rapporteras in i baslinjemätningen

8

Kontakt:

- Catharina Sundström, catharina.sundstrom@vastkom.se
- Lise-Lotte Risö Bergerlind, lise-lotte.risobergerlind@vgregion.se

Sammanställt av:

- Lumell Associates, www.lumell.se

